

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Escrit de queixa de l'Ajuntament del Prat i de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya pel tractament informatiu de l'assassinat per violència masclista a la ciutat del 2 de desembre de 2019

Mitjançant el present escrit, adreçat al Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i a la Fundació del Consell de la Informació de Catalunya (FCIC), l'Ajuntament del Prat i l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya volen presentar una queixa pel tractament informatiu de l'assassinat per violència masclista conegut en aquesta localitat el dilluns 2 de desembre, per part del mitjà de comunicació Telecinco.

Creiem que aquest tractament no s'ajusta als preceptes legals i a les recomanacions del CAC sobre la cobertura de fets d'aquests tipus, ni tampoc al Codi Deontològic sobre la professió periodística a Catalunya, perquè vulneren la dignitat de la víctima i el dret a la intimitat dels seus i de les seves familiars, i en especial dels seus fills, tal i com exposa aquesta queixa tot seguit.

Així mateix, fa un flac favor a l'hora d'eradicar les mancances i els estereotips que encara predominen en algunes cobertures d'aquesta xacra, i que diagnostica l'informe *Tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació*, elaborat i presentat aquest maig passat per l'Associació de Dones Periodistes. Especialment, destaca en el titular el modus operandi de l'assassinat, incorporant de forma innecessària un element de morbositat. Aquesta és una de les pràctiques que encara es donen en aquest tipus de tractaments, segons recull aquest informe, i que cal esmenar.

Davant d'això, ens veiem en l'obligació de presentar aquesta queixa com a administració pública que té l'obligació de lluitar contra la violència masclista i acompanyar les seves víctimes, i com a associació que vetlla per promoure una imatge digna de les dones en els medis, en tant que professionals, protagonistes o usuàries. Així mateix, entenem aquesta queixa necessària per defensar el dret de la ciutadania a rebre una informació rigorosa i que defugui sensacionalismes.

1. Informació objecte de la queixa

La informació objecte de la queixa es pot visualitzar en l'enllaç següent i es va penjar al web d'Informativos Telecinco el dimarts 3 de desembre a les 8h: https://www.telecinco.es/informativos/sociedad/yulia-asesinada-violencia-machista_18_2860995016.html.

Aquesta peça va estar destacada almenys durant tot aquell dia com a segona notícia més important al portal dels serveis informatius de Telecinco, telecinco.es/informativos, tal i com reflecteix la captura de pantalla adjunta.

En els informatius vespre del dia anterior, dimarts 2 de desembre, també es va emetre una informació sobre el cas de característiques similars.

2. Marc legal

Considerem que el tractament informatiu de la notícia abans esmentada podria incórrer en la vulneració de les lleis vigents en matèria de violència masclista. Normatives com la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere; o la Llei 5/2008 de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència del Parlament de Catalunya, obliguen a excloure elements morboses de les notícies sobre casos de violència masclista.

En termes generals, la Llei Orgànica 1/2004 estableix al seu article 14: “Els mitjans de comunicació fomentaran la protecció i salvaguarda de la igualtat entre home i dona, evitant tota discriminació entre ells. La difusió d'informacions relatives a la violència sobre la dona garantirà, amb la corresponent objectivitat informativa, la defensa dels drets humans, la llibertat i dignitat de les dones víctimes de violència i dels seus fills. En particular, es tindrà especial cura en el tractament gràfic de les informacions”.

La Llei 5/2008 del Parlament de Catalunya també estableix una àmplia sèrie de mesures específiques destinades als mitjans de comunicació, com ara les atribucions del Consell de l'Audiovisual, com a autoritat reguladora, en el foment d'acords i convenis d'autoregulació o correulació amb tots els mitjans de comunicació social.

A més d'aquestes dues normatives, d'altres lleis catalanes i espanyoles es refereixen al tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació.

En l'àmbit estatal, la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva entre dones i homes, fixa com a criteri d'actuació general dels poders públics l'adopció de les mesures necessàries per a l'eradicació de la violència de gènere i, en relació amb l'àmbit específic de l'audiovisual, destaca la capacitat de les administracions públiques de promoure l'adopció per part dels mitjans de comunicació d'acords d'autoregulació que contribueixin al compliment en matèria d'igualtat entre dones i homes.

Així mateix la Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual, exposa en el seu preàmbul que els mitjans de comunicació i la publicitat han de contribuir a promoure una societat més incloent i equitativa, específicament, en allò que fa referència a la prevenció i l'eliminació de discriminacions de gènere

En el cas català, la Llei 22/2005 de la comunicació audiovisual de Catalunya prohibeix la difusió del nom, la imatge o les dades que permetin identificar els menors en casos en què, amb el consentiment o sense dels pares o dels tutors, se'n pugui malmetre l'honor, la intimitat o la imatge, particularment si apareixen com a víctimes, testimonis o persones inculpades.

3. Recomanacions del CAC

Així mateix, considerem que el llenguatge textual i audiovisual de la notícia contravé clarament moltes de les recomanacions referents al tractament informatiu de la violència masclista. Concretament, vulnera diversos dels criteris exposats pel document "Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació", elaborat pel propi Consell de l'Audiovisual de Catalunya l'any 2004 i actualitzat el 2009, amb la col·laboració de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC), de persones expertes d'institucions, de professionals de la comunicació, del Col·legi de Periodistes, de l'Observatori de les Dones en el mitjans de comunicació i de la Fundació del Consell de la Informació de Catalunya (FCIC).

En concret, podrien haver estat desateses les següents recomanacions:

Recomanació 2: Seleccionar i diversificar les fonts d'informació.

La informació de Telecinco contravé la recomanació d'"evitar recollir testimonis del veïnat i dels familiars, si no tenen dades concretes i aprofitables". La peça objecte de la queixa que es basa en testimonis veïnals, que sense deixar clar quina és la qualitat de les impressions que expressen, opinen sobre el cas, quan afirma que les baralles entre la dona assassinada i el seu marit eren "contínues" i "molt violentes". No se cita cap font qualificada, especialitzada i de solvència contrastada.

Recomanació 4: Respectar el dret a la intimitat de les persones agredides i la presumpció d'innocència de les persones agressores.

En la informació de Telecinco es vulnera clarament aquesta recomanació en mostrar al vídeo la imatge de la dona assassinada i del seu marit i presumpte agressor. A més, s'identifica els dos amb el nom, sense respectar el criteri periodístic de citar únicament les inicials (de nom i primer cognom), cosa que contribueix a preservar en major mesura l'anonimat.

Pel que fa als fills i filles de la dona assassinada, es donen detalls no rellevants per a la contextualització i comprensió del cas de violència masclista sobre la seva ubicació en el moment dels fets. . A més, cal recordar que la identificació del rostre de la mare i el pare en la informació sobre violència masclista també els pot suposar un perjudici en el seu entorn social i de relació més proper.

I més greu encara, es donen detalls que podrien facilitar la seva identificació, cosa que la llei 22/2005 del Parlament de Catalunya prohibeix expressament.

En aquest sentit, el CAC ja va reprovar en el seu acord 86/2016 de 16 de novembre en un cas similar el fet que en una informació sobre violència masclista apareguessin “diversos elements que, interrelacionats, podrien permetre la identificació de la víctima i del presumpte agressor en cercles socials propers, tot i que difícilment per al conjunt de l’audiència”.

Doncs bé, en aquest cas també es produeix aquest risc, amb l’agreujant que les persones identificables no només són la víctima i l’agressor, sinó també els seus fills, menors d’edat. En aquest sentit, es contravé el que estableix la llei 22/2005 de la Comunicació Audiovisual de Catalunya.

Recomanació 6: Usar conceptes i terminologia que s’ajustin a la definició dels fets.

En aquest sentit, considerem especial greu i totalment contrari a aquesta recomanació que Tele 5 utilitzi expressions que contribueixen a culpabilitzar la víctima de la violència masclista exercida contra la seva persona. Ens referim a les afirmacions que fan referència al fet que la dona assassinada “no volia separar-se” o que “no havia presentat denúncia en creure que protegia més als seus fills suportant els maltractaments”.

A més, aquesta darrera afirmació es fa extensiva a la majoria de dones assassinades per violència masclista, sense citar cap font solvent i contrastada. Concretament la notícia assegura: “El 80% de les assassinades són mares que no havien presentat denúncia en creure que protegien més als seus fills suportant els maltractaments”.

Considerem que aquest tractament informatiu frivolitza i banalitza la situació en què es troben les dones que pateixen la violència masclista, contribuint a la reproducció d’estereotips sobre la pròpia responsabilitat de les dones en la situació viscuda, que en res contribueixen a la comprensió i resolució d’aquesta xacra social.

Recomanació 8: Evitar el sensacionalisme i el dramatisme, tant pel que fa a la forma com pel que fa al contingut de les informacions sobre violència masclista.

La informació de Telecinco presenta un caire sensacionalista, en donar detalls sobre les circumstàncies de l’assassinat, per exemple explicant

que l'acusat "l'hauria degollat al seu domicili", i sobretot destacant al titular aquest extrem.

En aquest sentit, aquest mateix titular contravé l'article 23.d) de la Llei del Dret de les Dones a Eradicar la Violència Masclista, que estableix que cal excloure de la cobertura informativa "els elements que li puguin donar un caire morbós i que contravinguin als principis de la professió periodística a Catalunya". I ho fa sense que aquesta vulneració vingui justificada per cap mena de criteri informatiu; sense que el fet de destacar aquest detall –d'altra banda no confirmat en el moment de la redacció– estigui justificat.

A més de contribuir a donar dramatisme a la situació, cal afegir que molts d'aquests detalls estan poc contrastats i es tradueixen en informacions confuses i contradictòries. Si a l'inici de la informació, es diu que la dona assassinada va ser degollada, després s'exposa que el presumpte agressor la va apunyalat. També s'exposa inicialment que els Mossos van detenir al marit de la dona assassinada al carrer, després d'haver-la apunyalat. Per contra, més endavant, es diu que l'advocada del presumpte agressor va trucar als Mossos per pactar un "punt neutre" perquè s'entregués, lluny de l'habitatge familiar i el seu entorn.

Recomanació 9: En qualsevol mitjà, cal escollir només aquelles imatges que aportin informació i evitar concentrar l'atenció en les persones agredides i en les del seu entorn.

Per raons exposades ja anteriorment, també es vulnera aquesta recomanació de forma reiterada. En el vídeo, es mostra el rostre de la dona assassinada i del seu marit en primer pla.

I no només això, sinó que apareixen també persones sortint del domicili on es van produir els fets que clarament no volien ser gravades: surten protegits de les càmeres i assistits en aquest sentit per professionals dels Mossos d'Esquadra i del Servei d'Emergències Mèdiques, que usen elements per poder-los ocultar el rostre.

Al vídeo també apareixen imatges d'alguns dels seus veïns i veïnes a la vora del domicili familiar.

Recomanació 14: Rectificar de manera immediata qualsevol informació errònia que s'hagi pogut difondre sobre un cas.

En la informació es fan afirmacions falses o inexactes, sense que el mitjà les hagi corregit de forma immediata posteriorment. Per exemple, l'edat de la dona assassinada no són 36 anys, sinó 41. També es cometin inexactituds en mencionar l'edat dels fills. Així mateix, tampoc no és cert

que la dona no hagués mostrar la seva voluntat de separar-se del seu agressor, si bé no havia arribat a iniciar els tràmits necessaris.

4. Codi Deontològic de la Professi3 periodística a Catalunya

De la mateixa manera, considerem que la informaci3 de Telecinco esmentada podria vulnerar tamb3 diversos dels preceptes inclosos al Codi Deontol3gic, la declaraci3 de principis de la professi3 periodística a Catalunya promoguda pel Col·legi de Periodistes i la Fundaci3 Consell de la Informaci3 de Catalunya.

En concret, podrien haver estat desatesos les següents criteris:

Criteri 01. Informar de manera acurada i precisa

Com indocàvem abans, en la informaci3 es fan afirmacions falses o inexactes, sense que el mitjà les hagi corregit de forma immediata posteriorment.

Criteri 02. Evitar perjudicis per informacions sense prou fonament

El fet de difondre informacions no prou contrastades en un cas tan greu com un assassinat masclista pot suposar en qualsevol cas un perjudici per a la víctima i els seus i les seves familiars.

Criteri 09. Respectar el dret a la privacitat

L'emissió a través d'una cadena d'àmbit estatal de la cara de la víctima i la seva publicació a la portada d'un web d'una àmplia difusió com és el de Telecinco durant almenys tot un dia pot implicar una vulneració d'aquest criteri del Codi Deontol3gic, que estableix que "les persones han de ser tractades amb respecte i dignitat, particularment les més vulnerables", i que afegeix que "danyar de forma injustificada la dignitat dels individus de paraula o amb imatges, fins i tot més enllà de la seva mort, contravé l'ètica periodística".

A més a més, no només la difusió, sinó també el destacat dels detalls més escabrosos de la mort d'aquesta persona vulnera aquest criteri de forma clara.

Criteri 11. Protegir els drets dels menors

Aquest criteri estableix que "cal evitar difondre la identitat dels menors quan apareixen com a víctimes, testimonis o inculpats en causes judicials". En aquest cas, els i les fills de la víctima són clarament víctimes del crim. I per bé que la informaci3 no revela els seus noms, com s'ha exposat abans, sí que dona detalls com les seves edats, els noms dels seus pares i el seu lloc de residència.

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Criteri 12. Respectar la dignitat de les persones i la seva integritat física i moral

Com s'ha exposat abans, la difusió i el destacat de detalls escabrosos de forma innecessària menyscaba la dignitat de la víctima.

5. Petició d'actuació al CAC i a la FCIC

Tenint en compte aquestes reiterades vulneracions de les "Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació", del Codi Deontològic de la Professió Periodística a Catalunya, i de la possible contravenció de les lleis vigents en matèria masclista, des de l'Ajuntament del Prat i l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya sol·licitem al Consell de l'Audiovisual de Catalunya i a la Fundació del Consell de la Informació de Catalunya que emprengui les accions necessàries per reprovar el tractament informatiu de la notícia mencionada de Telecinco i les conseqüències que se'n derivin.